

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Европейски социален фонд

Европейски съюз

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Рецензия на магистърска теза на тема

Речник индекс към три слова на Петър Черноризец

на Велемира Иванова

по проект „Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания“ (№ BG05PO001.3.3-04/0011/28.08.2009) с водеща организация СУ “Св. Климент Охридски”

от проф. дфн Татяна Димова Славова

Магистърската теза на Велемира Иванова има за обект три слова на Петър Черноризец – *Слово за поста и за молитвата*, *Слово за този временен живот* и *Слово за различната неправда*, чието авторство не буди съмнения в съвременната медиевистика. Основната задача е изготвянето на речник-индекс на техния текст с включването му в електронния исторически речник на българския език по проект “Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания”. Този факт определя значимостта и актуалността на магистърската работа, защото макар словата на Петър Черноризец да са известни отдавна в палеославистиката (още от времето на големия руски учен Соболевский), едва през 90-те години на миналия век най-вече чрез лингвистично-текстологичните изследвания и издания на Румяна Павлова и Пејо Димитров словата влизат в широко научно обръщение. Но все още (ако не броим частичния речник на Румяна Павлова) липсва цялостен речник-индекс, т.е. речник на всички словоформи на тези творби. Слова на Петър Черноризец не са включени и в най-често използваните лексикографски справочници (на Миклошич, на Срезневский, на Чешката академия на науките, които обхващат материал извън класическия старобългарски корпус).

Разбира се, един бъдещ исторически речник на българския език не би могъл да загърби словата на Петър Черноризец, макар и запазени в по-късни преписи. Всъщност оцелелите преписи не са малко, те са главно от 14–17 век и в повечето случаи са руски по правопис. При избора си на ръкописи за речника-индекс Велемира Иванова съвсем правилно се е ръководила от два основни критерия: 1) ръкописите по възможност да са

Инвестира във вашето бъдеще!

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѣтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Европейски съюз

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

текстологично пълни (пространни, без пропуски в текста) и 2) по възможност ръкописите да са ранни (най-ранни). На тези условия отговарят предимно руските преписи, които Велемира Иванова е и привлякла в работата си.

Изготвянето на трите речника-индекси (към всяко от трите слова) е в духа на българската (славянската) лексикографска традиция. Заглавните думи са в основната си форма със старобългарска правописна нормализация – тук ще кажа, че Велемира Иванова се е справила отлично с тази нормализация, като имаме предвид, че и трите преписа са с руски правопис. Заглавните думи са подчинени на определени последователно спазвани правила (например след гласна се пише йотувано *e*, еры е винаги с малък ер и т.н.). Тези тези предварително възприети принципи са кратко описани като изложение в уводната част, биха могли да се представят и в по-пълнен вид. Това обаче не е попречило на Велемира Иванова да осъществи професионално възложената ѝ задача – измежду всичките около 1000 заглавни думи единични са случаите на някакви неточности. При това те са предимно технически – на места е нарушена последователността при изброяването на словоформите по падеж, род, число или време (например дава се първо формата за дателен падеж, а после за родителен падеж вместо обратното или понякога причастните форми предхождат времевите форми при глаголите). Рядко, когато ексцерпираната словоформа съвпада със заглавната дума, тя е дадена само еднократно вместо да се повтори. Нито веднъж обаче не се натъкнах на неправилно изведени заглавни думи, което говори за отлични познания по старобългарски език и за граматически умения да се работи със старобългарски текст.

В заключение ще обобщя, че магистърската работа на Велемира Иванова е осъществена високо професионално и е принос към българската историческа лексикология и лексикография. Обработеният от нея езиков материал ще попълни липсващата лексика от слова на Петър Черноризец в бъдещия исторически речник на българския език.

14.11.2011

проф.дфн Татяна Славова

КОМПЮТЪРНИ И ИНТЕРАКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ЕЗИКОВЕДСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. № 1, София, тел.: (02) 971 10 02, вѓтр. 548, мобилен: 0887 93 96 99, уеб-адрес: cyrilmethodiana.uni-sofia.bg

Проект BG051PO001-3.3-04-0011

Европейски съюз

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативната програма *Развитие на човешките ресурси*, съфинансирана от ЕС чрез ЕСФ. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и при никакви обстоятелства не може да се приеме, че този документ отразява официалното становище на ЕС и Договарящия орган.

Инвестира във вашето бъдеще!